

Kapitel 22

Modus i adverbielle bisætninger

De adverbielle indledere kan inddeles i 8 hovedbetydningsgrupper, og disse - samt underinddelinger indenfor nogle af grupperne - influerer forskelligt på modus. Derfor behandles indlederne her efter hvilken betydningsgruppe de tilhører. De otte semantiske kategorier er tid, betingelse, hensigt, årsag, indrømmelse, sammenligning, måde og følge. Visse indledere kan have flere forskellige anvendelser og betydninger.

Jeg har her udvalgt de mest almindelige bisætningsindledere, men der findes på spansk et utal af mere eller mindre komplekse indledere. Disse kan i de fleste tilfælde indplaceres semantisk i ovennævnte 8 kategorier, og man kan som hovedregel gå ud fra at deres modusvalg følger de øvrige i gruppen.

Den adverbielle bisætning fungerer som adverbial i en overordnet sætning. Hovedsætningens verbum betegnes verbum 1 (V_1) og den adverbielle bisætnings verbum betegnes verbum 2 (V_2).

De afsnit der er skrevet med denne skrifttype, er af teoretisk eller uddybende karakter og ikke nødvendige for at forstå modusbrugen.

22.1 Den temporale sætning

Den temporale indleder relaterer enkelt sagt to handlinger tidsmæssigt til hinanden. De vigtigste temporale indledere er *cuando*, *mientras*, *hasta que*, *desde que*, *después (de) que* og *antes (de) que*, men der findes flere andre sammensatte temporale indledere. De to førstnævnte har dog, ud over den temporale funktion, også henholdsvis kausal og adversativ samt visse andre funktioner.

Først skal det slås fast at der **ikke kan findes konditionalis og futurum** i nogen af de temporale bisætninger. I visse tilfælde kan det lade sig gøre, men det kræver at man kan «gøre vold» på den temporale betydning.

De fleste tidsbisætninger opfører sig på samme måde når det drejer sig om modus, men der er to der adskiller sig fra de øvrige, nemlig *antes (de) que* og *mientras*. For de øvrige gælder den generelle regel at der skal bruges konjunktiv når handlingen er fremtidig, hvorimod der står indikativ ved fortidige, gentagende eller vanemæssige handlinger.

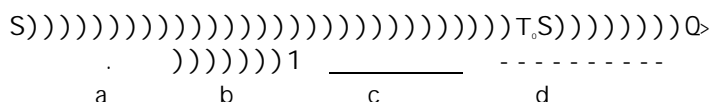
Den temporale betydning

Det Spanske Akademi (Real Academia, 3.21.3) definerer de temporale bisætninger som følger: Denotan estas oraciones el tiempo en que se verifica lo significado en la oración principal, y corresponden a un adverbio de tiempo o locución equivalente, men flere af de temporale indledere kan som nævnt også have ikke-temporale betydninger, og selv om jeg

vil koncentrere mig om den temporale funktion af nævnte indledere, vil de øvrige funktioner også blive omtalt.

Indlederens, og dermed bisætningens opgave, er at placere handlingen i hovedsætningen på en relativ tidsskala, idet tiden kun bestemmes indirekte med udgangspunkt i taletids-punktet ($T_0 = nu$). Bisætningens handling kan ligge på et mere eller mindre kendt og fastsat tidspunkt, og i forhold til dette lægges handlingen i hovedsætningen som værende samtidig, før eller efter afhængig af hvilken indleder og hvilke verbalformer der bruges.

Dette forhold ses ofte illustreret ved hjælp af en tidslinie, hvor man samtidig kan vise om en given handling betragtes som punktuelt - meget kortvarig (a), afsluttet (b), uafsluttet (c) eller gentaget (d)²²:

Den adverbielle tidsbisætning kan ses som andre temporale led, og dens funktion adskiller sig principielt ikke fra disse; de giver blot en anden information, idet hovedsætningen sættes i forhold til en anden verbalhandling i stedet for et punkt på den kronologiske tidsskala:

(a) *estuve intranquilo hasta que recibí tu carta* (Gili § 242)   jeg var urolig indtil jeg modtog dit brev

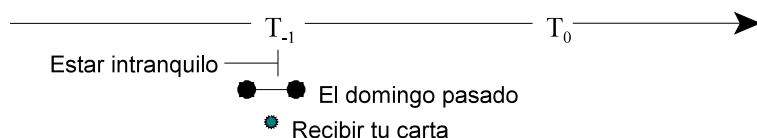
Hvis vi i forvejen har informationen:

(b) *recibí tu carta el domingo pasado*   jeg fik dit brev i søndags

ville nedenstående give samme oplysninger som første eksempel, men med vægten lagt på dagen (domingo) frem for den begivenhed der gør at *estar intranquilo* hører op:

(c) *estuve intranquilo hasta el domingo*   jeg var urolig indtil i søndags

Dette forhold kan udtrykkes med følgende formel: $a + b \Rightarrow c$, og grafisk kan denne sammenhæng illustreres som nedenfor, hvor vi bemærker at *el domingo* har en vis udstrækning for at kunne rumme *recibir tu carta*, selv om man, hvis ikke denne størrelse var repræsenteret, blot ville markere *el domingo* som et punkt, hvori *estar intranquilo* ender:

²²Begrebet *handlinger* opfattes her meget bredt. Det omfatter altså også *ser*, *estar* etc.

22.1.1 *Antes de que / antes que*²³

Betydningen af *antes que* gør at hovedsætningens indhold altid vil ligge før indholdet af bisætningen, og ud fra dette faktum skal det forklares at vi **altid** har **konjunktiv** efter denne indleder:

<i>Antes que te cases, mira lo que haces</i> (Aca § 3.21.4)	Før du gifter dig, se hvad det er du laver
<i>Predijo [...] la identidad del asesino de las colegialas, mucho antes que la policía descubriera el segundo cadáver</i> (All 89)	Hun forudsagde [...] identiteten på skolepigenes morder længe før politiet fandt det andet lig
<i>escápate antes de que venga la luz</i> (Muñ 62)	stik af før det bliver lyst

Det skal bemærkes at de perfekte (sammensatte) former, perfektum og pluskvamperfektum sjældent bruges efter *antes que*, idet betydningen ikke ændres ved at bruge disse længere former. Sammenlign følgende:

<i>Tengo que suicidarme antes que amanezca</i> (cit. Ken § 29.82)	Jeg må begå selvmord før det bliver lyst
<i>Tengo que suicidarme antes que haya amanecido</i>	jeg må begå selvmord før det er blevet lyst

Forklaringen til modusbrugen efter *antes que* adskiller sig fra den der gælder for de øvrige tilfælde, idet vi for *antes que*'s vedkommende går ud fra forholdet mellem den overordnede og den underordnede sætning og således udelukker de eksterne forhold, konteksten, som beskrevet i 22.1.3.

22.1.2 *Mientras*

På dansk har vi to betydninger af ordet *mens* idet den ud over samtidighed også kan betyde *hvorimod*: *Han var enig i punkt et, mens han opponerede mod punkt to og tre*. Denne forskel udtrykkes på spansk ved at tilføje et *que* for at få sidstnævnte betydning, men der eksisterer en vis sammenblanding både i tale- og skriftsproget. Betydningen *hvorimod* betegnes som kontrastiv eller adversativ, og ved den brug kan der ikke bruges konjunktiv:

<i>comprobaron que sólo se habían entregado tres de ellos, mientras que el conductor y otro prefirieron huir</i> (Eb, 1982, p. 362)	Man fik bevist at kun tre af dem havde meldt sig til politiet, mens chaufføren og andre foretrak at flygte
---	--

---

²³Præpositionen *de* kan medtages eller undværes uden betydningsforandring.

Ved den temporale brug af *mientras* er det den talendes viden (indikativ) eller mangel på viden (konjunktiv) om handlingens tidsmæssige udstrækning der afgør modusvalget:

<i>Nunca les faltará nada mientras yo viva</i> (All 55)	I vil aldrig komme til at mangle noget så længe jeg lever
<i>esperé que el otro entrara en una de las oficinas mientras yo todavía caminaba lo largo del pasillo</i> (Sáb VII)	jeg håbede at den anden ville gå ind på et af kontorerne mens jeg stadig gik ned gennem gangen

Den manglende viden om handlingens udstrækning, som angives ved hjælp af konjunktiven, skal forstås på den måde at den talende ikke ved hvor længe eller indtil hvornår han lever, mens *yo* har en ide om hvor længe han vil gå på gangen. Det er i øvrigt værd at bemærke i forhold til de øvrige temporale indledere, at selv om der er indikativ kan hele handlingen være fremtidig. Rent faktisk er der ofte indikativ når der henvises til en fremtidig handling. Forskellen gengives som regel på dansk ved at *mientras* + konjunktiv oversættes med *så længe* (*så længe jeg nu måtte leve*), mens indikativ oversættes med *mens*.

Imperfektum fungerer i princippet på samme måde som præsens, men handlingen ses ud fra et fortidigt synspunkt:

<i>tanta gente que disfruta de los privilegios sociales mientras finge combatirlos</i> (Mun 23)	så mange mennesker der nyder godt af de sociale goder samtidig med at de giver indtryk af at bekæmpe dem
<i>mientras voy por la comida, me corregirás este trabajo</i> (Eb, 1982 # 14)	mens jeg henter maden, retter du dette arbejde for mig
<i>Mientras fuimos a comprar las entradas, Pedro pasó por Correos</i> (cit. Eb, 1982 #10)	Mens vi gik ned og købte billetterne, gik Pedro på posthuset
<i>Mientras no se me demuestre lo contrario, lo creo imposible</i> (cit. Ken § 40.342)	Så længe man ikke viser mig det modsatte, tror jeg det er umuligt
<i>Había que salir cuanto antes de aquel pueblo, pero era imposible mientras no estuvieran acabados los bergantines</i> (cit. Ras, 1988b 13)	Det var nødvendigt at tage afsted så hurtigt som muligt, men det var umuligt så længe briggerne ikke var færdige

22.1.2.1 Anden brug af *mientras*

Ud over den temporale brug skal nævnes et par temmelig sjældne anvendelsesmuligheder for *mientras*. Næmlig konditional brug (betingelse):

Yo fregaré mientras tú hagas la comida (Borr 65)	Jeg vasker op hvis du laver mad
---	---------------------------------

Og følgende eksempel på kausal brug (årsag) har jeg hørt fra en peruaner:
 Mientras haya cumplido con su promesa no hay porqué molestarse
 Eftersom han har opfyldt sit løfte, er der ingen grund til at blive sur

hvor det skal bemærkes at der er tale om en fortidig handling.

22.1.3 De øvrige temporale indledere

Indikativ bruges til at udtrykke handlinger, der anses for reelle - d.v.s. at de finder / har fundet sted - i forhold til et referencepunkt der ofte vil være taletidspunktet:

<i>Cuando hay una calavera dentro de una casa y entra algún ratero, ya no lo deja salir, dice</i> (Mog 36)	Når der er et kranium i hjemmet, og der kommer en tyv ind, så lader det ham ikke slippe ud, siger man
<i>Desde que me casé me he pasado la vida</i> (cit. Kj § 66.6)	Siden jeg blev gift, har jeg levet livet
<i>Estuve intranquilo hasta que recibí tu carta</i> (Gili, § 242)	Jeg var urolig indtil jeg modtog dit brev
<i>Se lo decía Kissinger cuando salían de las negociaciones con los norvietnamitas, me parece</i> (Mog 28)	Kissinger sagde det til dem når (hver gang) de forlod forhandlingerne med nordvietnameserne, tror jeg

Det anses altså på nuværende tidspunkt som et faktum at *en tyv ikke slipper ud når... at jeg blev gift* o.s.v. og i sidste eksempel placerer vi os i fortiden og ser som et faktum at *hver gang Kissinger forlod* .....

Konjunktiv udtrykker endnu ikke opfyldte handlinger, hvilket vil sige handlinger der finder sted i fremtiden eller efter et referencepunkt:

<i>Te esperaré hasta que den las seis</i> (Gili, 224)	Jeg venter på dig indtil klokken bliver seks
<i>¡Avísame cuando nos hayan condenado a muerte!</i> (cit. Far; 1970, 471)	Giv mig besked når vi er blevet dømt til døden

Hvordan forklarer vi så at der også forekommer konjunktiv i tidsbisætninger, der udtrykker fortidige handlinger, som følgende viser?:

<i>le dijo que no saldría de allí hasta que no escribiera como los demás</i> (cit. Ras, 42)	hun sagde til ham at han ikke ville komme ud derfra før han kunne skrive som de andre
<i>Deseaba estar en el pueblo cuando Clara regresase</i> (cit. Tog 20)	Han ønskede at være til stede i landsbyen når Clara vendte tilbage

Jeg har sagt at konjunktiven i denne type sætninger udtrykker en fremtidig handling, en endnu ikke realiseret handling, men spørgsmålet er *i forhold til hvad?*

I forhold til eksemplerne i nutid er ovenstående flyttet tilbage til et fortidigt perspektiv, hvorfra handlingen i tidsbisætningen ses som fremtidig, og man har på det tidspunkt - altså i fortiden - *ingen oplevelse af handlingens fuldbyrdelse*. Måske ved vi det på taletidspunktet, måske kan den stadig nå at blive ført ud i livet. Det fortidige udgangspunkt ses klart i første eksempel fordi *dijo* placerer handlingen *decir* i et

fortidigt tidsrum, og fra dette punkt peger *no salir* og (*no*) *escribir* mod en kommende begivenhed, som godt kan ligge efter taletidspunktet eller evt. aldrig blive opfyldt:

S)))))))))OT₋₁)))))))OT₀S)))))))))>
 * *decir*
 )) *salir*))> .....
escribir))> .....

Hvis eksemplet skulle omsættes til nutid ville det komme til at hedde:

<i>le dice que no saldrá de allí hasta que no escriba como los demás</i>	hun siger til ham at han ikke kommer ud derfra så længe han ikke skriver som de øvrige
--	--

hvor indholdet af de to underordnede sætninger er fremtidigt, og vi altså ikke ville have et direkte kendskab til dem.

Et hovedverbum i konditionalis samt visse verber og perifraser, der implicerer en senere handling så som *deber*, *tener que* etc. er gode indicier for at der skal bruges datid konjunktiv i den temporale bisætning.

Med indikativ kan vi altså udtrykke en handling som gentages i nutiden, fortiden eller i fremtiden (kun ved imperativ):

<i>cuando (=cada vez que) viene mi madre, me pega</i>	når / hver gang min mor kommer, slår hun mig
<i>cuando (=cada vez que) venía mi madre, me pegaba.</i>	når / hver gang min mor kom, slog hun mig
<i>lleva siempre sombrero cuando hace sol</i>	gå altid med hat når solen skinner

og fortidige handlinger vi ser tilbage på, og der er lige som ved de foregående eksempler tale om faktiske / reelle handlinger:

<i>Cuando entró, llovía</i>	Da han kom ind, regnede det
-----------------------------	-----------------------------

Konjunktiv bruges ved handlinger der er fremtidige i forhold til taletidspunktet eller i forhold til et tidspunkt i fortiden som kan være specificeret i teksten eller blot ligge i den talendes underbevidsthed.

<i>Cuando venga mi madre, me pegará/pega</i>	Når min mor kommer, slår hun (vil slå) mig Tag hat på når solen skinner
<i>Lleva sombrero cuando haga sol</i>	Han sagde at hans mor ville slå ham når hun kom tilbage
<i>Dijo que le pegaría su madre cuando regresara</i>	

Det skal understreges at konjunktiv i disse tidsbisætninger ikke har noget at gøre med usikkerhed. Uanset hvor sikker jeg er på hvad der vil ske, eller hvad jeg selv vil gøre, skal der være konjunktiv om fremtiden.

Cuando kan også udtrykke årsag, se 22.3.

22.2 Hensigtsbisætninger

De to indledere *para que* og *a fin de que* hører til de meget entydige, idet de kun dækker det finale betydningsområde (hensigtsbisætning). Det vil sige at de udtrykker en hensigt og dermed fremtidig handling. De kan sammenlignes med kompletivsætninger af *querer*-typen, idet subjektet i hovedsætningen også her har et ønske om at påvirke aktøren i bisætningen (oftest subjektet). Alle finale bisætninger har konjunktiv:

<i>El guardián cierra las ventanas para que nadie escape</i> (Borr. 50)	Opsynsmanden lukker vindueme for at ingen skal stikke af
<i>Insisten en toda ocasión a fin de que aceptes el puesto</i> (Sán 366)	Ved enhver lejlighed insisterer de for at du skal acceptere stillingen

22.2.1 Andre indledere af hensigtsbisætninger

Der findes flere andre indledere der har - eller kan have - final betydning. De har alle konjunktiv. De fire første kan alle oversættes med *med det formål at: con (el) objeto de que; con (el) fin de que; con (el) propósito de que; con (la) finalidad de que*. *A que* kan ikke bruges i alle sammenhænge, og efter enkelte verber er den ikke final og har dermed heller ikke konjunktiv. Det drejer sig om *aludir a que* (*hentyde til*), *apostar a que* (*vædde på*), *atribuirse a que* (*skyldes*) og *deberse a que* (*skyldes*) hvor præpositionen *a* forlanges af verbet uden at det giver final betydning. De følgende har final betydning:

<i>fuimos al campo a que nos diera el sol y el aire</i> (Borr 50)	vi tog på landet for at få sol og luft
<i>Nos hemos reunido aquí con el objeto de que el ministerio nos dé una respuesta</i> (Borr 50)	Vi har forsamlet os her med det formål at ministeriet skal give os et svar

Desuden findes følgekonzunktionerne *de forma / manera / modo que* med konjunktiv og final betydning (se også 22.6)

<i>habla claro de modo que te entienda</i>	tal klart så jeg kan forstå dig
--	---------------------------------

Ud over disse indledere kan også *porque* findes med final betydning og dermed konjunktiv. Det kan ikke anbefales udlændinge at efterligne denne brug som formentlig stammer tilbage fra arkaisk tid, hvor *por* konkurrerede med *par* i den kausale betydning overfor *pora* og en meget begrænset brug af *para* i den finale²⁴:

<i>Lo hago únicamente porque [=para que] don Ramón no vaya a parar a otra casa</i> (cit. Tog 32)	Jeg gør det kun for at don Ramón ikke skal bo et andet sted
--	---

²⁴Se Rafael Lapesa; *Historia de la lengua española*, 1986, § 56⁴.

*El presidente del PNV aboga **porque** los inmigrantes españoles en el País Vasco no **puedan** participar en las elecciones al Parlamento de Vitoria (ABC)*

Præsidenten for PNV taler for at de spanske immigranter i Baskerlandet ikke skal kunne deltage i valgene til parlamentet i Vitoria

22.3 Årsagsbisætninger

En årsagsbisætning (en kausal sætning), betyder at den giver en årsag til handlingen udtrykt i hovedsætningen. Den mest almindelige indleder er den sammensatte *porque* som i betydning svarer ganske godt til præpositionen *por*, som er det betydningsbærende element. Med samme betydning bruges *ya que*, *puesto que*, *como*, *cuando* og *dado que*. Disse har alle indikativ med denne betydning, mens *porque* i nogle tilfælde kan have konjunktiv:

*Ya **que** tú callas, hablaré yo por los dos*
(Borr, 147)

Eftersom du tier stille, vil jeg tale for os begge

*Ya **que** estás a quí, ayúdame a traducir este párrafo* (Mol, «Ya»)

Når du nu er her, så hjælp mig med at oversætte dette stykke

*No tiene importancia, **ya que** iremos al pueblo mañana* (P. Ras. 48)

Det betyder ikke noget eftersom vi tager ind til landsbyen i morgen

***Como** estaba cansado, me acosté temprano*
(se como)

Eftersom jeg var træt, gik jeg tidligt i seng

*No sé cómo se atreve a censurarte, **cuando** él haría lo mismo*

Jeg ved ikke hvordan han tør kritisere dig, når han ville gøre det samme

*Nos iremos el martes, **dado que** no hay modo de conseguir billetes para antes*
(se også 2222.7.3)

Vi rejser på tirsdag når der nu ikke er nogen måde at få billetter på før

*Usted se sonroja **porque** me ha reconocido*
(Sáb VI)

De rødmer fordi De har genkendt mig

Kausale sætninger med *ya que*, *puesto que* og *como* er normalt foranstillede i forhold til hovedverbet, mens *cuando* oftest er efterstillet, og *porque* kræver et særligt eftertryk på årsagen for at være foranstillet; dette er meget sjældent! Hvis førstnævnte tre indledere er efterstillede, vil der være pause og dermed komme foran årsagssætningen.

22.3.1 Modus efter *porque*

Som nævnt i 22.2.1es *porque* også med final betydning, og i de tilfælde er modus konjunktiv det vigtigste kendetegn, idet det er obligatorisk ved den betydning.

Desuden findes konjunktiv med kausal betydning ved «den afviste årsag» og i visse andre tilfælde:

*No robaba **porque** tuviera necesidad, sino **porque** era cleptómano* (Borr. 148)

Det var ikke fordi han manglede penge, han stjal, men derimod fordi han var kleptom

Ovenstående er nok det klassiske eksempel, hvor man ved nægtelsen i hovedsætningen afviser - benægter - at *tener necesidad* er årsag til den i virkeligheden positive hovedsætning (det at han stjal). Der udtrykkes altså at omtalte person virkelig stjæler, det er blot ikke den rigtige årsag der angives. *No* går altså ikke på verbet *robar* men på årsagssammenhængen. Semantisk svarer det til:

Robaba pero no era por necesidad, sino... han stjal, men det var ikke af nødvendighed, men....

I modsætning til denne har vi i nedenstående et faktum i både hoved- og bisætning, nemlig *no robar* og *era / no tenía..* hvorfor vi har indikativ:

A pesar de su pobreza no robaba porque era un hombre honesto / no tenía esa costumbre På trods af sin fattigdom stjal han ikke for han var en ærlig mand / han havde ikke den vane

Forskellen på de to kunne illustreres med parenteser: *No (robar por tener necesidad) sino por..* versus *(no robar) por (ser honesto)*.

I næste eksempel har han virkelig slået en ihjel, men det er bare ikke årsagen, og i andet eksempel har vi både indikativ og konjunktiv. Det ses tillige at nægtelsen også kan flyttes op foran *porque*:

esta afirmación no la hago porque yo mismo haya matado a un ser humano (Sáb I) denne bekræftelse laver jeg ikke fordi jeg selv har slået et menneske ihjel

por último declaró que el caso no era de su incumbencia, puesto que la pequeña no hablaba porque no le daba la gana, y no porque no pudiera (All 86) til sidst udtalte han at dette tilfælde ikke var en af hans opgaver, eftersom pigen ikke talte fordi hun ikke havde lyst, og ikke fordi hun ikke kunne

Nægtelse er den vigtigste årsag til konjunktiv efter *porque*, men konjunktiv forekommer også i andre tilfælde. Konjunktiven i de benægtede årsagssætninger kan forklares på den måde at bisætningen ikke er informativ fordi det ikke er et reelt forhold der udtrykkes: i første eksempel fortælles ikke at han manglede penge, måske gjorde han, måske ikke. Denne manglende information kan også findes i visse andre tilfælde:

¡Ojalá pidiera limosna porque estuviera/estaba en el paro (Borr 149) Gid han bad om penge fordi / for han var arbejdsløs

Selv om *ojalá* i ovenstående styrer konjunktiv ser vi også her, når verbet efter *porque* står i konjunktiv, at *ojalá* ikke går på hoved verbet (gid han tiggede), men på et ønske om at årsagen - som vi ikke kender - måtte være den, der udtrykkes i bisætningen. Altså *gid grunden til at han tiggede var at han var arbejdsløs*. Hvis vi til sammenligning indsætter indikativ *estaba*, bliver der vendt helt rundt på sandhedsværdien af udsagnene, idet *porque estaba..* udtrykker at han rent faktisk var

arbejdsløs²⁵. Dermed får V_1 den betydning at *på grund af det faktum at han var arbejdsløs, må vi ønske at...*

I følge Borrego et. al. kan vi få lignende betydningsforskelle hvis *ojalá* erstattes af f. eks. *probablemente, posiblemente* eller *quizá*.

Cervantes brugte *ya que* med temporal betydning (og indikativ) svarende til *cuando*:
Ya que estuvieron los dos a caballo, llamó al ventero (cit. Ras, 49)   Da de begge var kommet i sadlen, kaldte han på kroværten

22.3.1.1 Andre tilfælde af konjunktiv om årsag

Det skal først slås fast at det normale er indikativ når vi ser bort fra ovennævnte tilfælde med *porque*, men i litterære tekster kan konjunktiv findes efter *ya que* og *como* (sidstnævnte kun i datid). Det giver en speciel arkaisk eller dannet stil som ikke bør efterlignes:

Como viera que no había nada que hacer, decidió avisar a la policía (Borr 150)

Eftersom han så at der ikke var noget at gøre, besluttede han at tilkalde politiet 'Gør det selv om det kun skulle være for at glæde din mor' svarer til 'eftersom du ikke gør det af anden grund, så gør det for at glæde din mor'

'Hazlo aunque sólo sea por complacer a tu madre' equivale a 'ya que no lo hagas por otra cosa, hazlo por complacer a tu madre' (Mol, «Aunque»)

22.4 Indrømmelsesbisætninger

Aunque er den mest almindelige indleder af indrømmende (koncessive) bisætninger (*selv om, på trods af*). Efter *aunque* er både indikativ og konjunktiv muligt. Førstnævnte udtrykker handlinger som anses for faktiske, mens konjunktiv udtrykker en mulighed: «selv om det skulle være sådan at...». De konjunktiviske sætninger betegnes af flere lingvister som hypotetiske:

Aunque ahora hace buen tiempo, no me muevo de casa (Borr 167)

Selv om det er godt vejr lige nu, går jeg ingen steder

Aunque mañana haga buen tiempo, no me moveré de casa (Borr 167)

Selv om det (skulle) blive godt vejr i morgen, går jeg ingen steder

Aunque mañana hiciera buen tiempo (pero lo dudo porque no para de llover), no me movería de casa (Borr 167)

Selv om det i morgen skulle blive godt vejr (men jeg tvivler for det regner hele tiden), ville jeg ikke tage nogen steder

Aunque le suspendieron está muy contento con el curso (cit. Ve# 8)

Selv om han dumpede, er han meget tilfreds med faget

Aunque me lo pida de rodillas diré que no (cit. Ve # 9)

Selv om han skulle lægge sig på knæ og bede mig om det, vil jeg sige nej

²⁵I Peru og andre spanskamerikanske lande betyder *paro* strejke.

22.4.1 Anden brug af konjunktiv efter *aunque*

I ovennævnte eksempler udtrykker konjunktiv en manglende viden om hvorvidt handlingen vil blive realiseret, men det modsatte kan også være tilfældet; nemlig at den talende anser oplysningen i *aunque*-sætningen for kendt af (eller irrelevant for) tilhøreren. Denne brug af konjunktiv kunne betegnes som ikke-informativ, idet den ikke tilføjer nye oplysninger:

Aunque esté enferma (ahora mismo), iré contigo al cine (Borr 167)   Selv om jeg er syg (lige nu), tager jeg med dig i biografen

Denne brug af konjunktiv er ikke så almindelig, og det må frarådes at bruge konjunktiv om handlinger den talende ved har fundet sted eller vil finde sted.

22.4.2 Andre indrømmende / koncessive indledere

Aun cuando og *a pesar de que* følger i princippet samme regler som *aunque*, men *a pesar de que* står oftest i indikativ (= på trods af + kendt faktum). *Aun cuando* kan også få en temporal nuance svarende til «selv når» og således adskille sig fra *aunque* som ville referere til taletidspunktet og ikke til noget generelt:

aun cuando estoy enfermo, voy a trabajar   selv når jeg er syg, arbejder jeg

En del udtryk med *por* ligner semantisk de koncessive, men retteligt hører de under relativsætninger. De tillader ikke potentialis (futurum + konditionalis), men derudover afgøres modus af om det er en forestillet situation (*por mucho que trabaje,..* - hvor meget jeg end måtte arbejde,...) eller den er reel (*por mucho que trabaja,..* - selv om jeg arbejder meget,...). Eksemplerne svarer til *aunque trabaje/trabaja mucho...*

Por mucha colonia que te hubieras echado, habrías seguido oliendo a perros muertos (Borr 173)   Hvor meget eau de Cologne du end havde taget på, ville du stadig stinke som en død hund

Por más que ha investigado, no ha encontrado la fórmula (Borr 173)   Selv om han har forsket meget, har han ikke fundet formlen

Por poco que..., og *por* + adjektiv + *que...* som tilhører nævnte gruppe, optræder dog næsten altid med konjunktiv

Por poco que salga, su padre le ñe (Borr 173)   Hvor lidt hun end går ud, skælder hendes far hende ud

Por muy guapa que te parezca, yo no salgo con ella (Borr 71)   Hvor smuk du end synes hun ser ud, gå jeg ikke i byen med hende

22.5 Mådesbisætninger

Sætninger indledt af *sin que* betegnes traditionelt som mådesbisætninger eller «ekskluderende», men de kunne også kaldes benægtende:

Podría entrar sin que me viera (Borr. 57)   Jeg kunne komme ind uden at nogen så mig

Modalt er *sin que* meget let at have med at gøre, idet den **altid** kræver **konjunktiv**. Det skyldes det indbyggede negative element i præpositionen *sin* og dermed også i indlederen *sin que*, og det betyder at *sin / sin que* ikke kan have *no* i den efterfølgende sætning. Vi kan derimod godt finde de nægtende pronominer og adverbier som *nadie*, *ninguno* og *nunca*, og i de tilfælde fungerer indlederen som første led i nægtelsen:

<i>sin que (*no) estás presente no puedo hacer nada</i>	uden du er til stede, kan jeg ikke lave noget
<i>la ventana se cerró sin que Pedro hubiera visto a nadie</i>	vinduet lukkede uden Pedro havde set noget jeg kunne gå ind uden no gen så mig
<i>podría entrar sin que me viera nadie</i>	

De positive *algo*, *alguien* og *alguno* bruges ikke efter *sin que*.

22.5.1 Salvo/excepto que

Præpositionerne *salvo* og *excepto* har i forbindelse med konjunktionen *que* samme betydning og funktion. *Salvo que* er dog mere almindelig i talesprog. Ligesom den foregående betegnes disse indledere ofte som *ekskluderende*, men det er vanskeligt at sætte etikette på deres betydning, selv om den ikke er speciel vanskelig at forklare:

a) <i>No ocurre nada, salvo que mi padre ha visto que no he dormido en casa</i> (Borr 145)	Der sker ikke noget bortset fra [det faktum at] min far har set at jeg ikke har sovet hjemme
b) <i>No ocurre nada, salvo que mi padre haya visto que no he dormido en casa</i> (Borr 145)	Der sker ikke noget medmindre [den mulighed at] min far her set at jeg ikke har sovet hjemme
c) <i>No creo que haya descubierto nuestro secreto, excepto que se le haya ocurrido mirar debajo de la mesa</i> (Borr 146)	Jeg tror ikke han har opdaget vores hemmelighed, medmindre han har fundet på at se under bordet

a) forklares som rent ekskluderende, fordi bisætningens indhold udelukker eller benægter sandheden af hovedverbet. Der er nemlig sket det at *mi padre ha visto...* Derimod indeholder b) en konditional (betingende) nuance, idet sandheden af hovedverbet kun benægtes for det tilfælde, som vi ikke ved om er opfyldt, at *mi padre haya visto...* Oversættelserne til dansk røber straks forskellen.

Konjunktiv og den betydning det giver er tilsyneladende det mest almindelige.

22.6 Følgebisætninger

Følgekonjunktionerne *de forma/manera/modo que* samt *así que*, *pues*, *por lo tanto*, *por consiguiente*, *tan .. que* etc. har indikativ med betydningen «så/sådan at». De tre første findes tillige med final betydning («for at») og har så konjunktiv (se 22.2). Sammenlign:

<i>Él habla muy claro de manera que hasta un niño le entiende</i>	Han taler meget tydeligt, så selv et barn forstår ham
<i>Habla claro de modo que te entienda</i>	Tal tydeligt så han kan forstå dig

<i>Estaban preocupados, así que no les dije nada</i> (Borr 151)	De var bekymrede, så jeg sagde ikke noget til dem
<i>Estamos viendo la película; por lo tanto, no debéis hablar</i> (Borr 151)	Vi sidder og ser filmen, så derfor må I ikke tale

22.7 Si og betingelsesbisætningerne

Den vigtigste konditionale eller betingende bisætningsindleder er *si*, og den giver som den eneste mulighed for at udtrykke fine nuanceforskelle. Der findes en mængde andre sammensatte konditionale indledere som alle styrer konjunktiv. De vil kort blive omtalt i 22.7.3 (side 267). Den konditionale brug af *como* og *cuando* omtales også i de relevante afsnit.

De underordnede sætninger indledt af *si* har tre forskellige syntaktiske funktioner, nemlig som subjekt, direkte objekt og som adverbial.

22.7.1 Si i indirekte spørgebisætninger

Si kan også indlede indirekte spørgebisætninger (se 16.2.2), som står som objekt eller subjekt, og i de tilfælde er *si*-sætningen altså ikke en adverbial bisætning. Det er i funktion som objekt de er mest almindelige. De indirekte spørgebisætninger står (næsten) aldrig i konjunktiv:

<i>No sé si te habrás dado cuenta</i> , (Mog, 9).	Jeg ved ikke om du mon har lagt mærke til det
<i>Bueno, no sé si lo decía Kissinger o no</i> (Mog, 28).	Ja, jeg ved ikke om Kissinger sagde det eller ej
<i>¿Y no le has preguntado si un día volverá mi paladín?</i> (cit. Tog 16)	Og du har ikke spurgt ham om min ridder / talsmand en dag kommer tilbage?

Si-sætningen fungerer som subjekt for *importar*, *parecer* etc.:

<i>¿Qué te parece si bailásemos un poco</i> , - Lester? (cit. Kj. 61.1)	Hvad ville du synes hvis vi dansede lidt, Lester?
---	---

Konjunktiven må skyldes tilbageholdenhed eller høflighed. Det er absolut ikke normalt at bruge konjunktiv i spørgebisætninger, og det skal understreges at præsens konjunktiv ikke kunne have været brugt her.

22.7.2 Si i adverbielle bisætninger

I adverbial funktion indleder *si* en betingelsessætning, og *si* hører til de indledere, der er behandlet mest indgående i den grammatiske litteratur. Helt generelt kan man sige at *si*'s funktion er den at sige under hvilke betingelser hovedsætningens indhold opfyldes (er sandt).

Lad det først være slået fast at der i adverbielle *si*-sætninger **ikke** kan forekomme **futurum, konditionalis og nutid konjunktiv** (inkl. de tilsvarende sammensatte former med *haber*). Det skal understreges at disse begrænsninger kun gælder selve *si*-

sætningen; konditionalis findes ofte i det overordnede verbum - der ofte står efter den underordnede sætning.

Vi kan opdele betingelserne i følgende kategorier:

A) Allerede realiserede handlinger og gentagelser

Begge handlinger er generelle, tilbagevendende eller *eviggyldige* i nu- eller fortid og vil derfor i reglen være realiserede ved en eller flere lejligheder. Dette svarer meget til tidsbisætninger indledt af *cuando*, *cada vez que* o.s.v., og det kan diskuteres, om der i højere grad er tale om en temporal betydning end om en betingelse:

<i>la sardina es un poco más grasosa, ¿no? y si la sardina tiene demasiado tiempo comienza a ranciarse</i> (Mog, 8)	Sardinen er lidt fed, ikke? og hvis den får for lang tid begynder den at blive harsk
<i>Si volvía a casa más tarde que yo, entraba y se acostaba con tal cautela, que nunca me despertó</i> (cit. Tog 18)	Hvis han kom senere hjem end jeg, kom han ind og gik i seng så stille at han aldrig vækkede mig
<i>Cuando volvía a casa más tarde que yo, entraba y se acostaba con tal cautela, que nunca me despertó</i>	Når han kom senere hjem end jeg, kom han ind og gik i seng så stille at han aldrig vækkede mig

I de to sidste har handlingen fundet sted, idet man jo ellers ikke kan udtale sig om, hvorvidt man ville vågne eller ej. Forskellen skal søges i at handlingen med *cuando* i højere grad ses som regelmæssigt tilbagevendende, mens *si* giver udtryk for en eventualitet.

B) Mulighed for realisering fremlægges neutralt

Den talende forholder sig neutral med hensyn til om *si*-sætningens - og dermed også hovedsætningens - indhold bliver til virkelighed. Hovedverbet står i præsens eller futurum mens *si*-sætningen står i præsens. I narrative tekster bruges imperfektum:

<i>Si Isabel encuentra un juguete barato, se lo comprará</i> (Borr 159)	Hvis Isabel finder noget billigt legetøj, vil hun købe det
<i>si se casaba con él, podría centrarle la boca y enderezarle la cara a fuerza de besos</i> (Del 153)	hvis hun giftede sig med ham, kunne hun ved hjælp af kys centrere munden og rette ansigtet ud på ham

En fortidig og afsluttet handling kan også fremstilles neutralt hvis den talende ikke ved om betingelsen er blevet opfyldt:

<i>Si llegaron los vikingos, no se quedaron</i> (hørt)	Hvis vikingerne kom, blev de der ikke
--	---------------------------------------

Vi ved ikke om vikingerne kom til Sydamerika, men hvis nu de kom, så er de rejst igen.

C) Realisering af handlingen fremlægges mindre sandsynlig

Handlinger i nu- eller fremtid kan fremstilles som mere eller mindre usandsynlige ved at bruge imperfektum konjunktiv i *si*-sætningen og konditionalis (eller *-ra* formen) i

hovedsætningen. I andet eksempel udtrykkes samtidig en vis høflighed overfor den interviewede, idet spørgsmålet kan forstås som: Jeg tror ikke det er sandsynligt, men hvis nu det sker at...

Det drejer sig om handlinger der -teoretisk- kan blive opfyldt i nu- eller fremtiden, og vi betegner det *nutidshypotese*:

Si lo aceptara, entonces podría resolverse el problema (ABC)

Hvis han accepterede det, så kunne problemet løses

Señor Diez Canseco, si las bases de Izquierda Unida expresaran claramente su voluntad de que Alfonso Barrantes retornara al liderazgo formal de Izquierda Unida, ¿esto sería plenamente aceptado por partidos como el suyo?
(Mog, 29)

Hr. Diez Canseco, hvis græsrodderne i Izquierda Unida klart udtrykte et ønske om at A. B. kom tilbage som formel leder af IU, ville det så blive accepteret af partier som Deres?

D) Handlingen fremlægges som ikke realiserbar

Den sidste rigtige betingelsessætning er den, der strider mod virkeligheden, og den har generelt pluskvamperfektum konjunktiv i bisætningen og konditionalis perfektum (eller den sammensatte *-ra* form) i hovedsætningen. Der er i reglen tale om fortidige handlinger, og vi kalder denne type *datidshypotese*:

si hubiera hecho sol, me habría ido a la playa

hvis solen havde skinnet, var jeg taget til stranden

como habría acontecido si los españoles se hubiesen limitado a la explotación de las tierras conservando el carácter agrario del país (Mar II)

som det var sket hvis spanierne havde begrænset sig til at udnytte jorden og bevaret landets agrariske karakter

Si sólo hubiéramos llegado a Veracruz, la figura del héroe no se habría destruido (cit. Aca § 3.22.5.IIc)

Hvis vi bare var nået til Veracruz, ville heltefiguren ikke være blevet ødelagt

Af de valgte verbalformer fremgår det at *solen ikke skinnede, at spanierne ikke begrænsede sig...*, og at *vi ikke nåede til Veracruz*, og det er for sent at opfylde betingelserne.

I de to sidste bruges normalt konjunktiv, henholdsvis imperfektum og pluskvamperfektum i *si*-sætningen og konditionalis hhv. konditionalis perfektum i hovedsætningen. Den sammensatte konditionalis kan dog erstattes af pluskvamperfektum konjunktiv på *-ra* (kun *ra*-formen, ikke den på *-se*):

si yo hubiera tenido hijos, hubiera (=habría) comprado todo este monte (cit. Tog 18)

Hvis jeg havde haft børn, ville jeg have købt hele denne høj

De sammensatte verbalformer er frygtelig lange, og ofte bruges - når sammenhængen er klar - de usammensatte til at udtrykke nutidige handlinger som ikke kan opfyldes:

Si aún estuvieras aquí todo sería diferente
(Sol 156)
Si pudiera decir con palabras claras lo que
siento, sería casi como pensar claro
(Sáb VII)

Hvis du stadig havde været her, ville alting
være anderledes [han er død]
Hvis jeg kunne sige hvad jeg føler med
tydelige ord, ville det være som at tænke
klart

22.7.2.1 Afvigelser fra hovedreglerne

I talesproget eksisterer en tendens til at bruge datid indikativ med funktion som konjunktiv, eller i stedet for konditionalis i hovedsætningen, men i skriftsproget er det sjældent:

Si tuviera dinero compraba ($\approx$ compraría) esta casa	Hvis jeg havde penge, købte jeg det hus
Si tenía ($\approx$ tuviera) dinero compraría esta casa	Hvis jeg havde penge, købte jeg det hus

Det er således ikke nødvendigvis konjunktiven alene der lægger afstand til opfyldelsen af betingelsen i si-sætningerne, og den afstand der lægges betyder ikke altid at handlingen anses for usandsynlig. Disse «usikre» verbalformer åbner også op for at kunne udtrykke andre subjektive forhold, der ikke direkte betyder at verbalhandlingens realisering regnes for usandsynlig. En studerende kunne for eksempel sige:

Si me saliera bien el examen tendría sal- vado el curso (Borr 159)	Hvis eksamen går (:gik) godt, vil jeg have klaret det kursus
---	---

selv om han ikke nødvendigvis ser det som noget meget fjernt og uopnåeligt. Han regner måske i virkeligheden med at bestå, men vælger at fremlægge det på den måde for at give udtryk for en vis ængstelse. Hvis han brugte præsens indikativ, ville han give indtryk af at det egentlig ikke spillede den store rolle om han bestod eller ej. Det ville være en ren fremlæggelse af kendsgerningerne.

En mand kunne også sige til sin kone:

Si vieras al portero, háblale del asunto de la calefacción (Borr 160)	Hvis du skulle se viceværten, så fortæl ham om problemet med varmen
--	--

hvor konjunktiven (datiden!) ikke udtrykker at han finder det usandsynligt at konen støder på el portero, men med denne form virker ordren mindre kategorisk. Ovenstående må siges at holde sig inden for reglerne, men disse må fortolkes lidt specielt for at passe.

Pluskvamperfektum kan også «flytte» over til kategori C - usikkerhed, tvivl - og således ikke være kontrafaktuel (Borr, p. 162):

Si has leído el libro, podrás contestar a mi pregunta (veo posible que lo hayas leído)	Hvis du har læst bogen, vil du kunne svare på mit spørgsmål (jeg anser det for sandsynligt at du har læst den)
Si hubieras leído el libro, podrías contes- tar a mi pregunta (pienso que no lo has leído)	Hvis du har (:havde) læst bogen, vil (:ville) du kunne svare på mit spørgsmål (jeg tror ikke du har læst den)

Mellem de kontrafaktuelle og de neutrale betingelser er det et spørgsmål om grader af sandsynlighed for opfyldelse, som den talende tillægger betingelsen, og man kan således ikke sige at den ene type er reel og den anden irreel.

Også præsens indikativ, som ellers har sit klare betydningsfelt, kan få den kontrafaktuelle konjunktivs betydning, og igen finder vi et par eksempler hos Borrego et al. (p. 162):

Si tiene allí un palo le da con él (= si hubiera tenido.. le habría dado...)	Hvis han havde haft en stok, ville han have slået ham med den
Si ese tío gana las elecciones, me voy del país (= si hubiera ganado... me habría ido)	Hvis den fyr havde vundet valget, var jeg rejst ud af landet
... si no llevo a [=hubiera llegado] escapar en el instante justo en que los reconocí (Muñ 15)	... hvis ikke det var lykkedes mig at stikke af lige i det øjeblik jeg genkendte dem

22.7.3 De øvrige betingelseskonjunktioner

De øvrige betingelseskonjunktioner har som nævnt alle konjunktiv, og her kan vi også have præsens konjunktiv. De med • mærkede kan også have indikativ men får da en anden betydning (se efterfølgende):

<i>A cambio de que</i> (mod at)	<i>Te ayudaré a cambio de que luego me ayudes tú a mi</i> Jeg hjælper dig mod at du bagefter hjælper mig
<i>A condición de que</i> (på betingelse af at)	<i>Te iré a buscar a condición de que hayas terminado a las tres.</i> Jeg henter dig på betingelse af at du er færdig kl. 3.
<i>A menos que</i> (med mindre)	<i>No vengas, a menos que quieras ayudarme</i> Lad være med at komme, med mindre du vil hjælpe mig
<i>A no ser que</i> (hvis ikke)	<i>Vas a suspender a no ser que estudies</i> Du dumper hvis ikke du læser
<i>A poco que</i> (hvis ... lidt)	<i>A poco que estudie, será el mejor alumno de la clase</i> Hvis han studerer lidt, så bliver han den bedste i klassen
<i>Con que•</i> (hvis)	<i>Con que hayáis trabajado un poco, tendréis lo suficiente para comer.</i> Hvis du har arbejdet lidt, har du nok til at spise
<i>Con tal (de) que</i> (hvis bare)	<i>Con tal que les regales caramelos, harán cualquier cosa.</i> Hvis bare du giver dem karameller, gør de hvad som helst
<i>Dado que•</i> (hvis)	<i>Dado que te interese la pintura, iremos el martes</i> Hvis du interesserer dig for maleri, tager vi (derhen) på tirsdag
<i>En (el) caso de que</i> (i tilfælde af at)	<i>En caso de que vayas a Sevilla, voy contigo</i> I tilfælde af at du rejser til Sevilla, tager jeg med
<i>En el supuesto de que</i> (i tilfælde af at)	<i>En el supuesto de que comiera aquellos pasteles, seguro que está enfermo.</i> I tilfælde af at han spiste de kager, er det sikkert at han er syg.
<i>En la medida en que•</i> (i den udstrækning)	<i>Hay que respetar a los demás a la medida en que los demás nos respeten a nosotros</i> Man må respektere andre i den udstrækning de respekterer os
<i>Siempre que•</i> (hvis)	<i>Te llevaré conmigo siempre que me prometas ser formal</i> Jeg tager dig med mig hvis du lover at være formel

<i>Siempre y cuando</i> (hvis)	<i>Siempre y cuando no juguéis con el fuego, podéis quedaros a quí.</i> Hvis I ikke leger med ild, må I blive her
<i>Suponiendo que</i> (hvis man går ud fra)	<i>Suponiendo que sea niño, lo llamaremos Miguel</i> Hvis vi går ud fra at det bliver en dreng, kalder vi ham Miguel
<i>Mientras</i> • (se 22.1.2) (hvis)	<i>Yo fregaré mientras tú hagas la comida</i> (Borr 65) Jeg vasker op hvis du laver mad

<i>Ahora nos viene con que el oficio no le interesa</i>	Nu kommer han og siger til os at hvervet ikke interesserer ham
<i>Nos iremos el martes, dado que no hay modo de conseguir billetes para antes</i>	Vi tager afsted tirsdag, når der nu ikke er nogen måde at få billetter på før
<i>En la medida en que los demás colaboran, colaboraré yo</i>	Jeg vil bidrage på samme måde som / givet at de øvrige bidrager
<i>Le doy un regalo siempre que voy a verla</i>	Jeg giver hende en gave hver gang jeg besøger hende

22.7.4 Den sammenlignende *como si*

Como si, som om, sammenligner så at sige en reel situation med en ikke-eksisterende, og der står (næsten) altid imperfektum eller pluskvamperfektum konjunktiv i sådanne sætninger:

<i>Dio su examen como si fuera profesora</i> (Sánchez § 350)	Hun klarede sin eksamen som om hun var lærer
<i>al verme se puso tan serio como si lo hubieran sorprendido cometiendo un delito del que sólo él era consciente</i> (Muñ 27)	idet han så mig, blev han så alvorlig som om jeg havde overrasket ham i en forseelse han kun selv var opmærksom på
<i>igualmente ellos también se enterraban dentro de la Tierra Madre como si estuvieran dentro de uno,</i> (Mog 32)	på samme måde blev de begravet inde i Moder Jord som om de var inden i én

Der findes også eksempler med præsens indikativ, men det må frarådes at benytte denne form:

(*) <i>No te escucha. Es como si oye llover</i> (cit. Kj. § 61.2)	Han lytter ikke til dig. Det er som om han hører på det regner
--	--

Imperfektum indikativ findes muligvis også regionalt og kan skyldes en sammenblanding med *como que* eller afsmitning fra *si* - se ovenfor:

(*) <i>Me gibó que me hablara así e hice como si no le oía</i> (cit. Ras, 21)	Det irriterede mig at han talte sådan til mig, og jeg lod som om jeg ikke hørte ham
---	---

22.8 Konjunktionen *como*

Como findes ligesom *cuando* både i en uaccentueret udgave og i en accentueret interrogativ udgave, *cómo*, der kan indlede en selvstændig interrogativ hovedsætning eller en bisætning, der fungerer som direkte objekt eller som subjekt (se 16.2.2):

<i>¿Cómo te va? ¿Cómo estás?</i>	Hvordan går det? Hvordan har du det?
<i>Sintió cómo le golpeaba la sangre en las venas</i> (cit. Ras, 29)	Han mærkede hvordan blodet bankede i årene på ham
<i>¿y qué nos importa cómo tú lo llames?</i> (cit. Ras, 29)	og hvad kommer det os ved hvad du kalder det?

Den uaccentuerede version har også flere funktioner, idet den kan indlede såvel relative som adverbielle bisætninger. I funktion som relativ er korrelateret ofte et substantiv som *modo* eller lignende; se kap. 21:

<i>Éste es el modo como yo trato a los groseros</i> (Borr 116)	Det er den måde hvorpå jeg behandler de uopdragne
--	---

22.8.1 *Como* i sammenlignende sætninger

I adverbial funktion dækker *como* flere betydningsområder, hvoraf det sammenlignende (komparative) nok må siges at være det, der i dag er mest frekvent. Disse sammenlignende sætninger udtrykker overensstemmelse i tal eller måde, og jeg mener at det ville være mere på sin plads at betegne *como* i denne funktion som en *overensstemmelses-konjunktion* fremfor at kalde den sammenlignende.

Modusforholdene er her forholdsvis enkle, idet de svarer til relativsætningerne. Det vil sige at der står indikativ når der er en specifik reference, mens konjunktiv bruges når der refereres uspecifikt eller eksistensen af det der henvises til ikke bekræftes.

<i>Como ha dicho Javier Iguíñez, el gobierno de Fujimori se ha beneficiado del "efecto García", es decir,...</i> (Rep 13.3.93)	Som Javier Iguíñez har sagt lever Fujimori-regeringen højt på "García-effekten", d.v.s. ..
<i>Al decirnos adiós lo vi como realmente era, no como yo lo recordaba</i> (Muñ 39)	Da vi tog afsked, så jeg ham som han virkelig var, ikke som jeg huskede ham
<i>Dejad que la gente se coloque como quiera</i> (Tog, 21)	Lad folk placere sig som de måtte ønske

Javier Iguíñez har altså reelt sagt noget som der henvises til, mens vi i sidste eksempel ikke kan vide hvordan folk ønsker at placere sig. I andet eksempel understreger *realmente* det faktiske.

22.8.2 Como i årsagssætninger

I årsagssætningerne udtrykkes en kausal (årsags-) sammenhæng, og ligesom de øvrige bisætninger der udtrykker årsag, har årsagssætninger med *como* ikke konjunktiv (se også 2222.3):

<i>Como no te serviría de nada protestar, cállate</i> (Mol, «como»)	Eftersom du ikke ville få noget ud af at protestere, hold mund
<i>Como vendrá cansado, se dormirá enseguida</i> (Mol, «como»)	Eftersom han vil være træt når han kommer, vil han falde i søvn med det samme
<i>como hicierontodo lo posible para impedir que se casara con mi madre, Lina les guardaba rencor</i> (cit. Tog, 22)	eftersom de gjorde alt hvad der stod i deres magt for at forhindre at han giftede sig med mor, bar Lina nag til dem.

Ved kausal brug skal *como*-sætningen være foranstillet hovedsætningen

Det kan godt undre, hvor mange indledere af vidt forskellig karakter, der kan udtrykke årsag, og det vil her være på sin plads at nævne, at der ikke altid er fri variation mellem dem. I ovenstående kan man for eksempel nok vanskeligt udskifte *como* med *cuando*, bedre med *si* (og præsens):

**Cuando / Si no te sirve de nada protestar, cállate.*

22.8.3 Como i betingelsessætninger

Denne funktion er ikke så almindelig med *como*. Som nævnt under 2222.7 betyder den konditionale (betingende) funktion at bisætningen beskriver en betingelse for hovedsætningens realisering. Modusselektionen adskiller sig fra *si*, ved at kun konjunktiv er tilladt i betingelsessætninger, der ikke indledes af *si*. Til gengæld er nutid konjunktiv mulig og præsens svarer oftest til præsens indikativ i *si*-sætninger:

<i>la que se marcha soy yo, como sigáis en ese plan</i> (cit. Ras, 32)	den der går er mig, hvis I fortsætter på den måde
<i>Como un día se decidan a matar, empezarán por vosotros</i> (cit. Ped. 161)	Hvis de en dag beslutter sig for at dræbe, begynder de med jer

22.8.4 Como i temporale og indrømmelsesbisætninger

Den temporale brug af *como* er i dag faldet ud af sproget, selv om den var almindelig i tidligere tider. Den betød da samtidighed eller følge²⁶. Jeg har et enkelt moderne eksempel, men det er yderst sjældent:

(*) <i>Como llegamos a la posada se dispuso la cena</i> (Mol, «como»)	Da vi nåede kroen, blev middagen sat på bordet
---	--

²⁶Se Eberenz, 1982, p. 323 for flere detaljer.

(*)y como la vio conosco ser aquella (Amadís, cit. Eb, 1982 # 171)
 como llegaron a saber esa noticia, se lo llevaron a su iglesia de Huaura (Mog 38)

Og da han så hende, opdagede han at det var hende
 da de fik den nyhed, bragte de den med sig til deres kirke i Huaura

Den koncessive brug omtales af Akademiet (§ 3.22.8a), men intet tyder på at den er eller har været almindelig:
 para no venir alegó que estaba doliente, como a la verdad pretendiese con las armas apoderarse de aquel reino (cit. Aca § 3.22.8a)

for ikke at komme, hævdede han at han var såret selv om han i virkeligheden havde til hensigt at bemægtige sig det rige med våben i hånd

22.9 Según

Konjunktionen *según* har principielt to forskellige betydningsområder, men ved nærmere eftersyn viser de sig at være meget nært knyttet til hinanden. Den første betydning knytter *según* til *como* med en sammenlignende eller modal betydning (= sådan som):

Vino según estaba vestido (Borr. 117)   Han kom som han var klædt
Había actuado según decían las leyes (Borr. 126)   De havde handlet som loven sagde

mens den anden er temporal, og inden for de temporale findes to temmelig forskellige betydninger. Den ene betydning, som jeg har fundet meget udbredt i madrilensk talesprog, svarer nogenlunde til *cuando* eller *en cuanto* og bruges især til at forklare vej. Jeg har ingen litterære eksempler på dette:

Según sales doblas a la izquierda   Når du kommer ud, drejer du til venstre

En anden og i skriftsproget mere udbredt temporal brug svarer til det danske *efterhånden som*, som altså angiver at handlingen i hovedverbet sker i samme takt som handlingen i det underordnede, eller - som Akademiet udtrykker det (§ 3.21.5B): *progresión paralela de la acción principal y de la subordinada*:

Según avanza la estación, aprieta más el calor (Aca § 3.21.5B)   Efterhånden som årstiden skrider frem, bliver varmen mere trykkende

Hvis denne og den såkaldte modale brug af *según* sammenlignes, ses at de på trods af de vidt forskellige etiketter, vi hæfter på dem, er meget ens. I begge tilfælde kan man sige at handlingen i hovedverbet sker *i overensstemmelse med* handlingen i bisætningen.

Den temporale brug af *según* tillader - i overensstemmelse med de øvrige temporale indledere - ikke potentialis (futurum og konditionalis), men ellers er alle tre modi tilladte efter *según*. Konjunktiv udtrykker manglende præcis viden om handlingen: *Está según lo dejaste* (Mol «según»)   Den er som du efterlod den

Y poco a poco, según el tren se alejaba, volvieron los sonidos familiares (cit. Eb, 1982 # 549)

Permitió al gobierno [...], poner en vigor los presupuestos, según se fueran aprobando por las Cortes (cit. Tog 32)

Og lidt efter lidt, efterhånden som toget kørte væk, vendte de familiære lyde tilbage

Han tillod regeringen [...] at sætte budgetterne i kraft efterhånden som de blev godkendt af *Cortes*